

Noa'h – Sept lois divines et rationnelles

Source : Likouté Si'hot volume 15, quatrième Si'ha sur Noa'h

Notre Paracha évoque l'affection particulière que D.ieu porte à l'être humain

1

משנה פרקי אבות ג, יד: [רבי עקיבא אומר:] חביב אדם שנברא בצלם, חבה יתרה נודעת לו שנברא בצלם, שנאמר: "כי בצלם אלקים עשה את האדם" (נח ט, ו). חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, חבה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום (ראה יד, א)... חביבין ישראל שנתן להם כלי חמדה, חבה יתרה נודעת להם שנתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם... (משלי ד, ב).

Michna Pirké Avot 3, 14 : Rabbi Akiva dit : « L'homme est chéri car il fut créé à l'image [de D.ieu], il est particulièrement chéri d'avoir été créé à Son image, ainsi qu'il est dit : "c'est à l'image de D.ieu qu'Il fit l'homme" (Noa'h 9, 6). Les enfants d'Israël sont chéris d'être appelés enfants de D.ieu, ils sont particulièrement chéris d'être appelés ainsi (Réé 14, 1). ... Les enfants d'Israël sont chéris puisqu'un instrument agréable leur a été donné, ils sont particulièrement chéris d'avoir reçu cet instrument avec lequel le monde fut créé (Proverbes 4, 2).

רש"י: חביב אדם שנברא בצלם. לכן מטל עליו לעשות רצון קונו.

Rachi : L'homme est chéri etc. Et de ce fait, il est tenu de mettre en pratique la Volonté de son Créateur.

תוספות יום טוב: חביב אדם שנברא בצלם. בכל אדם אמר רבי עקיבא. וכמו שהוא הראיה [בפסוק] שממנו הביא, שהוא נאמר לבני נח לא לבני ישראל לבדם. ורצה רבי עקיבא לזכות את כל אדם - אף לבני נח.

Tossefot Yom Tov : L'homme est chéri. Rabbi Akiva parle de tous les êtres humains (juifs et non-juifs), ainsi que nous pouvons le comprendre du verset qu'il cite, adressé aux enfants de Noa'h et pas uniquement aux enfants d'Israël. Ainsi, Rabbi Akiva voulait faire mériter chaque homme, même les Noa'hides.

« L'homme est chéri car il fut créé à l'image de D.ieu » : cela s'applique aussi aux Nations, pour les Sept Lois Noa'hides.

Pourquoi traiter des Sept Lois Noa'hides dans un ouvrage destiné à Israël ?

2

גמרא סנהדרין נו, א: שבע מצוות נצטוו בני נח: דינין, וברכת השם, עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים, וגזל, ואכר מן החי.

Guemara Sanhedrin 56a : Les sept lois Noa'hides : Etablir des tribunaux, les interdictions de blasphémer, de pratiquer l'idolâtrie, des relations illicites, du meurtre, du vol et de consommer un membre d'un animal vivant.

רמב"ם הל' מלכים ה, י-יא: ... וכן צוה משה רבנו מפי הגבורה לכף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח... כל המקבל שבע מצוות ונוהר לעשותן הרי זה מחסידי אמות העולם, ויש לו חלק לעולם הבא, והוא שקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקדוש ברוך הוא בתורה והודיענו על ידי משה רבנו שבני נח מקדם נצטוו בהן, אבל אם עשאו מפני הכרע הדעת - אין זה גר תושב ואינו מחסידי אמות העולם ולא מחכמיהם.

Maïmonide, lois des Rois 8, 10-11 : Moché notre maître ordonna, par Injonction Divine, d'obliger tous les habitants du monde à accepter les Mitsvot Noa'hides. Tout être humain qui accepte ces sept lois – fait partie des Justes parmi les Nations et il aura une part au monde futur ; à condition de les accepter et de les réaliser car D.ieu en a donné l'ordre dans la Torah, et qu'Il nous a informés par Moché notre maître que les enfants de Noa'h en avaient reçu auparavant l'ordre. Cependant, celui qui les pratique par adhésion intellectuelle ne sera pas considéré comme un « citoyen converti », il ne fera pas partie ni des Justes parmi les Nations, ni de leurs Sages.

Maïmonide : La responsabilité des Sept Lois Noa'hides est liée au peuple d'Israël.

Pourquoi le terme « l'homme est chéri » est-il répété à deux reprises ?

3

ע"פ מאמר חביב אדם תש"ב: "צלם" היא הנפש השכלית שישנה הן אצל יהודים והן אצל בני נח; כפילות הלשון בדברי המשנה מכוונת לשני הסוגים של "צלם": "חביב אדם שנברא בצלם" - מוסב על הנפש השכלית שבכללות מין האנושי, ו"חבה יתרה נודעת לו שנברא בצלם" - על הנפש השכלית שבאשראל, הנעלית יותר.

Ma'amar 'Haviv Adam 5702 : « L'image » désigne ici l'âme intellectuelle présente chez tous les êtres humains. La répétition du terme dans la Michna fait référence à deux catégories d'images : « L'homme est chéri car il fut créé à l'image » se rapporte à l'âme intellectuelle possédée par tout le genre humain, « il est particulièrement chéri d'avoir été créé à Son image » se rapporte à l'âme intellectuelle des Juifs, plus élevée.

Les deux catégories de « L'image » de D.ieu, l'âme intellectuelle.

La conduite d'un non-juif doit-elle lui être dictée par Moché Rabénou ?!

4

לקוטי שיחות: חובתם של ישראל לקיים כל מצוותיהם (כולל אלה שנצטוו בהם לפני מתן תורה), רק מפני צווי ה' למשה רבנו בסני, מוכנת, כי במתן תורה חל שנוי מהותי בישראל אשר אז בחר בם הקב"ה; אבל מהו הקשר של בני נח למתן תורה, שמא צריכים לקיים מצוותיהם מפני ש"צוה בהן הקב"ה בתורה... על ידי משה רבנו"?

Likouté Si'hot : L'obligation des enfants d'Israël d'accomplir toutes les Mitsvot uniquement du fait que D.ieu l'ordonna à Moché au Mont Sinaï est compréhensible, car un changement majeur s'opéra alors en eux : D.ieu les choisit ; néanmoins, quel est le rapport entre les Noa'hides, leurs lois et le Don de la Torah ?

Pourquoi la conduite d'un non-juif doit-elle transiter par Moché ?

<p>Développement : Deux catégories « d'image de D.ieu » chez l'être humain</p>	<p>5</p>
<p>ע"פ מאמר חביב אדם שם: יתרון הנפש השכלית - "צ'לם" - של ישראל על פני נפש השכלית של המין האנושי בכלל הוא כי בנפש השכלית של ישראל מרגש עדון רוחני מיוחד - למרות שהו שכל אנושי טבעי, ויש לו "דבוק" לעדינות רוחנית לעמת הנפש השכלית [שבכללות המין האנושי] - שהיא מגשמת יותר.</p> <p>Ma'amar 'Haviv Adam ibid. : L'apport de l'âme intellectuelle (« l'image ») d'Israël par rapport à celle du genre humain est qu'on y ressent une finesse spirituelle particulière, tout en restant humaine, par nature. Cette âme est plus attirée vers la finesse morale que l'âme intellectuelle classique, plus matérialiste.</p> <p>ע"פ מאמר ויאמר משה תש"ט: למוד חכמות חיצוניות מביא את האדם לידי הרגשת ישות עצמית, ועד שהו מוביל את האדם לגסות מסימת, לישות ולהגבהה וכו'.</p> <p>Ma'amar Vayomer Moché 5709 : L'étude des sciences profanes pousse l'homme à ressentir sa propre existence, au point que cela pourrait le conduire à un sentiment d'orgueil et à une certaine « grossièreté » etc.</p> <p>לקוטי שיחות: יכלתו של השכל להתעלות מעל עצמו נובעת מאי התחשבות האדם בעצמו ובנטייתו האישיות, הוא מתבטל, ולפיכך השכל שבנפש השכלית, העוסק בעניני עולם שהם ישות עצמית, נעשית אף בו הרגשת ישות ומציאות, שאיננה מאפשרת להגיע להתעלות הראויה.</p> <p>Likouté Si'hot : La capacité que possède l'intellect à se dépasser, suppose que l'homme ne tienne pas compte de ses propres inclinations et de sa propre personne, il se <u>soumet</u> ! Or, lorsque l'intellect de l'âme intellectuelle s'investit dans les domaines du monde qui ont conscience de leur propre existence, cette personne prend aussi conscience de sa propre existence et de son égo, et cela l'empêche d'arriver à s'élever et à se dépasser.</p>	<p>Deux types d'âmes intellectuelles : Celle qui reste limitée par le matériel et celle qui le dépasse.</p>
<p>Explication : L'affection particulière portée à « l'âme intellectuelle » d'Israël</p>	<p>6</p>
<p>לקוטי שיחות: חביבותם של בני נח נובעת מן הנפש השכלית - הצ'לם - שבו, ואלו חביבות ישראל הקשורה ל"צ'לם" אינה בגלל ה"צ'לם" אלא להפך - החביבות היא שהביאה לכך שנתן להם הצ'לם: מפני שהוא יהודי - חבה יתרה נודעת לו, שנברא בצ'לם - לפיכך הוא נברא בצ'לם, נתנה לו הנפש השכלית. ודוקא אז משלם גם השכל של הנפש השכלית, ויש לו התכונה של "רוח" .. האדם העלה היא למעלה" (קהלת ג, כא).</p> <p>Likouté Si'hot : Les descendants de Noa'h sont chéris par D.ieu pour l'âme intellectuelle (« l'image ») qu'ils possèdent. Les Juifs, en revanche, ne sont pas chéris du fait de leur « image », mais plutôt, à l'inverse : c'est justement parce que D.ieu les chérit qu'Il leur a donné Son image. Du fait de leur judéité, ils sont chéris par D.ieu qui leur donne leur âme intellectuelle. C'est précisément alors que l'intellect de cette âme intellectuelle est parfait et possède la faculté de « l'esprit de l'homme qui monte vers le haut » (Ecclésiaste 3, 21).</p>	<p>La particularité du peuple d'Israël : l'âme intellectuelle raffinée provient de l'amour divin.</p>
<p>C'est pourquoi les Sept Lois Noa'hides doivent transiter par le peuple d'Israël</p>	<p>7</p>
<p>לקוטי שיחות: כדי שעבודת בן נח בקיום המצוות תהיה פראוי, אי אפשר להסתמך על "הכרע הדעת" שלו, כי הנפש השכלית שלו עלולה להביאו לידי גסות. עליו לדעת ששלמות ה"צ'לם" שלו - המכלילה אותו בין "חסידי אמות העולם" - תלויה ב"צ'לם" של היהודי (שקימת בו תכונת ההתבטלות), כתוצאה מן הגלוי במתן תורה.</p> <p>Likouté Si'hot : Pour qu'un Noa'hide parvienne à pratiquer ces lois comme il se doit, il ne peut pas s'en remettre à son « adhésion intellectuelle », car son âme intellectuelle pourrait lui inspirer la grossièreté de l'esprit. Il doit savoir que la perfection de son « image », le rendant un « Juste des nations », dépend de « l'image » du Juif possédant la qualité de la soumission. Ainsi, les lois Noa'hides sont liées au dévoilement du Don de la Torah.</p>	<p>En transitant par le peuple d'Israël, les Sept Lois Noa'hides atteignent le caractère divin, la perfection absolue.</p>
<p>Annexe : La répétition du terme « <i>Israël est chéri</i> » dans la suite de la Michna</p>	<p>8</p>
<p>ע"פ מאמר חביב אדם שם: כפל הלשון שבכל חלק מכוון לשתי דרגות שונות: "חביבין ישראל... חבה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום" מכוון ל"גופם של ישראל" ול"נפש האלוקית ומעלת הנשמה"; ו"חביבין ישראל... חבה יתרה נודעת להם שנתן להם פלי חמדה" מכוון לנגלה שבתורה ולפנימיות התורה.</p> <p>Ma'amar 'Haviv Adam ibid. : La répétition de chaque terme fait référence à deux niveaux distincts : « <i>Les enfants d'Israël sont chéris... ils sont particulièrement chéris d'être appelés enfants de D.ieu</i> » fait référence au corps du juif et à la qualité de son âme divine. « <i>Les enfants d'Israël sont chéris... ils sont particulièrement chéris d'avoir reçu un instrument agréable</i> » fait référence à la partie révélée et à la partie profonde de la Torah.</p> <p>לקוטי שיחות: גם כאן, "חביבין ישראל" תלוי ב"חבה יתרה נודעת להם...": חביבות "גופם של ישראל" תלויה ב"מעלת הנשמה" - בחירת הקב"ה בגוף היהודי חודרת לגוף על ידי עבודת הנשמה; וכמו כן - כאשר לומדים את הנגלה שבתורה בשלוב עם הנסתר, אז למוד הנגלה - נעשית לו סם חיים (ראה גמרא יומא עב, ב).</p> <p>Likouté Si'hot : Là aussi, la première partie de la phrase (« <i>Ils sont chéris</i> ») dépend de la seconde (« <i>Ils sont particulièrement chéris</i> ») : La valeur du corps du juif dépend de la qualité de l'âme ; l'élection que D.ieu porta sur le corps juif, intègre ce corps par l'effort de l'âme. De même, c'est en étudiant la partie révélée de la Torah combinée à la partie cachée, que la partie révélée devient un « élixir de vie » (voir Guemara Yoma 72b).</p>	<p>Explication des autres sentences de la Michna. L'expression de la perfection du corps transite par celle de l'esprit.</p>